

הַלְבוֹת שְׁאֵלָה וּפְקָדוֹן פָּרָק ד

א. הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ בְּחֵנֶם, וְנִגְנֵב אוֹ אֶבֶד הָרִי זֶה נִשְׁבָּע, וְנִפְטָר: שְׁנֹא־מֵר "וְנִגְנֵב, מִבֵּית הָאִישׁ . . . וְנִקְרַב בְּעַל-הַבֵּית אֶל-הָאֱלֹהִים: אִם-לֹא שָׁלַח יָדוֹ, בְּמַלְאכַת רֵעֵהוּ" (שְׁמוֹת כב, ו-ז). וּמִגְלָגְלִין עָלָיו בְּתוֹךְ הַשְּׁבוּעָה, שְׁלֹא פָשַׁע בָּהּ אֲלֹא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין, וְלֹא שָׁלַח בּוֹ יָד, וְאַחֵר כֶּךָ נִגְנֵב: שְׁאֵם נִגְנֵב אַחֵר שֶׁשָּׁלַח יָד בִּפְקָדוֹן, חַיֵּב בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ.

ב. הוֹאִיל וּפְטָר הַכְּתוּב אֶת שׁוֹמֵר חֵנֶם מִן הַגְּנֵבָה, קָל וְחֹמֶר מִן הָאֲנָסִין הַגְּדוֹלִים כְּגוֹן שְׁבוּרָה וְשִׁבּוּיָהּ וּמֵתָהּ: וְהוּא, שְׁלֹא שָׁלַח יָד בִּפְקָדוֹן; אֲבָל אִם שָׁלַח יָד בִּפְקָדוֹן, חַיֵּב בְּאֲנָסִיו.

ג. פִּיצַד דֶּרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין, הַכֹּל לְפִי הַפְקָדוֹן: יֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית שַׁעַר, כְּגוֹן הַקּוּרוֹת וְהָאֲבָנִים; וְיֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בַּחֲצֵר, כְּגוֹן חֲבֵלוֹת שֶׁלִּפְשֵׁתָן הַגְּדוֹלוֹת וְכִיּוּצָא בָהֶן; וְיֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית, כְּגוֹן שְׁמֵלָה וְטָלִית; וְיֵשׁ פְּקָדוֹן שְׁדֶרֶךְ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בַּתְּבָה אוֹ בַּמִּגְדָּל וְנוֹעַל עָלָיו, כְּגוֹן בְּגָדֵי מָשִׁי וְכִלֵּי כֶסֶף וְכִלֵּי זָהָב וְכִיּוּצָא בָהֶן.

ד. הַשּׁוֹמֵר שֶׁהֵנִיחַ הַפְקָדוֹן בְּמָקוֹם שְׁאִינוֹ רְאוּי לוֹ, וְנִגְנֵב מִשָּׁם אוֹ אֶבֶד אֶפְלוּ נֶאֱנָס שָׁם, כְּגוֹן שֶׁנִּפְלָה דִּלְקָה וְנִשְׂרַף כָּל הַבֵּית הָרִי זֶה פּוֹשַׁע, וְחַיֵּב לְשֹׁלֵם. וְאִם עַל פִּי שֶׁהֵנִיחַ הַפְקָדוֹן עִם שְׁלוֹ אִם רְאוּי לְשְׁמִירָה, פְּטוּר; וְאִם אֵין הַמָּקוֹם רְאוּי לְשְׁמִירָה, חַיֵּב: בְּשִׁלּוֹ, הוּא רִשְׁאִי; וְאִינוֹ רִשְׁאִי, בְּשִׁלְאֲחָרִים.

ה. הַכֶּסֶפִּים וְהַדִּינָרִין אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֲלֹא שְׁיֻטְמָנָם בְּקֶרֶקַע, וְיִתֵּן עֲלֵיהֶם טַפַּח עֶפֶר, אוֹ יֻטְמָנָם בְּכוֹתֵל בְּטַפַּח הַסָּמוּךְ לְקֶרֶקַע, אוֹ בְּטַפַּח הַסָּמוּךְ לְשָׁמִי קוּרָה; אֲבָל לֹא בְּאֲמָצַע הַכוֹתֵל, שְׁמֵא יִחְפְּרוּ שָׁם הַגְּנָבִים, וְיִגְנְבוּ. אֶפְלוּ נָעַל עֲלֵיהֶם כְּרָאוּי בַּתְּבָה, אוֹ הִחְבִּיא אוֹתָם בְּמָקוֹם שְׁאֵין אָדָם מַכִּירוֹ וְלֹא מַרְגִּישׁ בּוֹ הָרִי זֶה פּוֹשַׁע, וְחַיֵּב לְשֹׁלֵם.

ו. הוֹרוּ מִקְצַת הַמְּבִינִים, שֶׁהוּא הַדִּין לְכֹל דְּבַר שֶׁמִּשְׁאוּ קָל וְאֵין הַקֶּרֶקַע מְאֻבָּדֵת אוֹתוֹ בְּמַהֲרָה, כְּגוֹן לְשׁוֹנוֹת שֶׁלְכֶסֶף, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְשׁוֹנוֹת שֶׁלְזָהָב וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגְּלִיּוֹת שְׁאֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֲלֹא בְּקֶרֶקַע; וְלִזֶּה דַּעֲתִי נוֹטָה.

ז. הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ כֶּסֶפִּים עָרַב שְׁכֶת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת אֵינוֹ חַיֵּב לְטָרַח וְלִקְבֹר אוֹתָן, עַד מוֹצָאֵי שְׁכֶת. וְאִם נִתְאַחַר לְמוֹצָאֵי שְׁכֶת כְּדִי לְקַבְּרָן, וְלֹא קִבְּרָן, וְנִגְנְבוּ, אוֹ נֶאֱנָסוּ חַיֵּב; וְאִם תִּלְמִיד חֲכָמִים הוּא אֵינוֹ חַיֵּב, עַד שִׁישְׁהָה כְּדִי לְקַבְּרָן אַחֵר שְׁיִבְדִּיל.

ח. הַפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ כֶּסֶפִּים בְּדֶרֶךְ לְהוֹלִיכֵם לְבֵיתוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁלַח עָמּוֹ מַעוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם צָרִיכִין שִׁיְהִיו צְרוּרִין וּמִנְחִין בִּידוֹ, אוֹ קְשׁוּרִין כְּרָאוּי עַל בִּטְנוֹ מִכְּנָגֵד פָּנָיו, עַד שִׁיִּגִיעַ לְבֵיתוֹ, וַיִּקְבְּרֵם כְּרָאוּי. וְאִם לֹא קִשְׁרָן בְּדֶרֶךְ הַזֹּאת אֶפְלוּ נֶאֱנָסוּ חַיֵּב לְשֹׁלֵם, שֶׁהָרִי תִּחְלָתוֹ בִּפְשִׁיעָה.

ט. מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שֶׁהַפְקִיד מַעוֹת אֶצֶל חֲבֵרוֹ, וְהֵנִיחָם בְּמַחְצָה שֶׁלְקָנִים, וְהָרִי הֵן טְמוּנִים בְּעֵבִי הַמַּחְצָה, וְנִגְנְבוּ מִשָּׁם. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, אִם עַל פִּי שֶׁזֶּה שְׁמִירָה מַעֲלָה לְעֻנְיָן גְּנֵבָה, אֵינָה שְׁמִירָה כְּרָאוּי לְעֻנְיָן הָאֵשׁ; וּמֵאַחֵר שְׁלֹא טְמוּנָם בְּקֶרֶקַע אוֹ בְּכוֹתֵל בְּנִין,

פושע הוא, וְכָל שֶׁתַּחֲלֹתוּ בַּפְּשִׁיעָה וְסוּפוּ בְּאַנֶּס, חַיֵּב. וְכֵן כָּל כּוֹצֵא בָּזֶה.

י. הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ בֵּין כָּלִים בֵּין מַעוֹת, וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי פְקֻדוֹנִי, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ הִיאָךְ הַנַּחֲתִי פְקֻדוֹן זֶה, אוֹ בְּאִיזָה מְקוֹם קְבֻרָתִי הַכֶּסֶּפִּים, הַמֵּתֵן לִי עַד שְׁאֲבֻקֶּשׁ וְאִמְצָא, וְאַחֲזִיר לָךְ הָרִי זֶה פּוֹשֵׁעַ, וְחַיֵּב לְשֵׁלֵם מִיָּד.

יא. כָּל הַמִּפְקִיד אֶצֶל בֶּעַל הַבֵּית, בֵּין כָּלִים בֵּין מַעוֹת עַל דַּעַת אֲשֶׁתּוֹ וּבָנָיו וּבָנֵי בֵיתוֹ הַגְּדוֹלִים הוּא מִפְקִיד. אָבֵל אִם מִסְרֵן לְבָנָיו וּבָנוֹתָיו הַקָּטָנִים, אוֹ לַעֲבָדָיו בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קָטָנִים, אוֹ לְאֶחָד מִקְרוֹבָיו שְׂאִינָן שְׂרוּיִין עִמּוֹ בַּבַּיִת וְסוּמְכִין עַל שְׁלֻחָנוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם מִסְרֵן לְאַחֵר הָרִי זֶה פּוֹשֵׁעַ, וְחַיֵּב לְשֵׁלֵם, אֲלֹא אִם כֵּן הֵבִיא הַשּׁוֹמֵר הַשְּׁנִי רְאִיָּה שֶׁלֹּא פָּשַׁע, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

יב. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד מַעוֹת אֶצֶל חֲבֵרוֹ, וְנִתְּנָם הַשּׁוֹמֵר לְאָמוֹ, וְהַחֲבִיאָה אוֹתָן וְלֹא טָמְנָה אוֹתָן, וְנִגְנְבוּ. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין הַשּׁוֹמֵר חַיֵּב לְשֵׁלֵם מִפְּנֵי שֶׁנִּתְּנָם לְאָמוֹ, שֶׁכָּל הַמִּפְקִיד, עַל דַּעַת בָּנָיו וּבָנֵי בֵיתוֹ הוּא מִפְקִיד: וְאִף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר לָהּ, פְקֻדוֹן הֵם; יֵשׁ לוֹ לְטַעַן כָּל שָׂכֵן שֶׁהִיא נִזְהָרַת בָּהֶן, אִם הֵן שְׁלִי. וְכֵן אֵין אָמוֹ חַיֵּב לְשֵׁלֵם, שֶׁהָרִי לֹא אָמַר לָהּ שֶׁהֵן פְקֻדוֹן. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, יִשָּׁבַע הַשּׁוֹמֵר שֶׁאוֹתָן הַמַּעוֹת עֲצָמָן הֵן שֶׁנִּתְּנָן לְאָמוֹ, וְתִשָּׁבַע הָאִם שֶׁהַחֲבִיאָה אוֹתָן וְנִגְנְבוּ; וַיִּפְטְרוּ שְׁנֵיהֶם. וְכֵן כָּל כּוֹצֵא בָּזֶה.

יג. מִכָּאֵן אֵתָּה לָמַד, שֶׁהַשּׁוֹמֵר שֶׁמִּסֵּר הַפְקֻדוֹן לְאֲשֶׁתּוֹ וּבָנֵי בֵיתוֹ, וְהוֹדִיעָן שֶׁהוּא פְקֻדוֹן, וְלֹא שָׁמְרוּ כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין שֶׁהֵן חַיֵּבִין לְשֵׁלֵם לְבֶעַל הַפְקֻדוֹן, וּבֶעַל הַבֵּית פָּטוּר: שֶׁכָּל הַמִּפְקִיד, עַל דַּעַת אֲשֶׁתּוֹ וּבָנָיו וּבָנֵי בֵיתוֹ הוּא מִפְקִיד.

יד. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד כִּישוֹת אֶצֶל חֲבֵרוֹ, וְהָיָה לְשּׁוֹמֵר כִּישוֹת אַחֶרֶת, וְאָמַר לְשֹׁמְשׁוֹ מִזֶּה הַכִּישוֹת הַשְּׁלֶךְ לְתוֹךְ הַשֹּׁכֵר, וְהִלֵּךְ הַשֹּׁמֵשׁ וְהַשְּׁלִיךְ מִכִּישוֹת שֶׁלִּפְקֻדוֹן. אָמְרוּ חֲכָמִים, הַשֹּׁמֵשׁ פָּטוּר, שֶׁהָרִי לֹא אָמַר מִזֶּה הַשְּׁלֶךְ וּמִזֶּה אֵל תִּשְׁלַךְ, וְדָמָה שֶׁהוּא מֵרָאֵה מְקוֹם לוֹ וְאֵינוֹ מִקְפִּיד עַל זֶה. וְכֵן בֶּעַל הַבֵּית פָּטוּר, שֶׁהָרִי אָמַר לוֹ מִזֶּה הַשְּׁלֶךְ. וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֲלֵא דָּמִי מִה שֶׁנִּהְיָה בְּלִבָּד; לְפִיכָךְ אִם נַעֲשֶׂה הַשֹּׁכֵר חֲמֵץ, פָּטוּר מִלְשֵׁלֵם. וּבֵין כֶּךָּ וּבֵין כֶּךָּ, חַיֵּב הַשּׁוֹמֵר שְׁבוּעָה שְׂכָךְ אֶרֶע. וְכֵן כָּל כּוֹצֵא בָּזֶה.